

Flygtningenævnets baggrundsmateriale

Bilagsnr.:	462
Land:	Irak
Kilde:	Landinfo.
Titel:	Bakgrunn for dagens situasjon
Udgivet:	3. november 2009
Optaget på baggrundsmaterialet:	25. januar 2010

Irak

Republikk

Hovedstad: Bagdad

Innbyggere: ca. 30 millioner (FN 2008)

Religion: Islam (sunni 32-37 %, shia 60-65 %)

Språk: Arabisk og kurdisk

Bakgrunn for dagens situasjon

Irak ble etablert som en selvstendig arabisk stat i 1932 under ledelse av kong Faysal. Monarkiet ble styrtet i 1958 og Irak ble erklært som republikk med Abd al-Karim Qasim som statsminister. Han ble styrtet i et kupp ledet av det sekulære venstreorienterte Ba'th-partiet i 1963. Etter flere år med uroligheter konsoliderte Ba'th-partiet makten fra 1968 med Hassan al-Bakr som president. Han ble i 1979 etterfulgt av sin visepresident Saddam Hussein. Under ledelse av Ba'th-partiet blir Irak et av sentrene for arabisk nasjonalisme. Nasjonsbyggingen intensiveres med oppbygging av en moderne velferdsstat med bl.a. et velutbygget utdannings- og helsevesen utover 70-tallet. Prosjektet ble finansiert ved nasjonalisering av landets rike oljeforekomster.

Irak har gjennomgått kriger, kupp og interne uroligheter i sin tid som selvstendig stat, med store konsekvenser for landets befolkning og økonomi. I september 1980 brøt den åtte år lange Iran-Irak krigen ut. Den skulle koste ca. 1 million irakere og iranere livet.

2. august 1990 invaderte Irak nabolandet Kuwait. Invasjonen ble fordømt av FNs Sikkerhetsråd, og 6. august samme år ble økonomiske sanksjoner mot Irak vedtatt. I januar 1991 gikk en USA-ledet koalisjon, hvor blant annet arabiske land deltok til angrep på Irak for å befri Kuwait. Krigen og de økonomiske sanksjonene innebar store påkjenninger for det irakiske samfunnet i årene som fulgte.

I mars 2003 gikk en ny USA-ledet koalisjon igjen til angrep på Irak. Denne gang ble landet invadert, og invasjonshæren lyktes i å avsette regimet. I en overgangsfase styrte Coalition Provincial Authority (CPA) under amerikansk ledelse. En irakisk overgangsregjering ble etablert i juni 2004, og valg på en grunnlovgivende forsamling og provinsforsamlingene ble holdt i januar 2005. Sunniarabiske ledere følte seg tilsidesatt i den politiske prosessen og oppfordret til boikott av valget. De deltok imidlertid i folkeavstemningen om grunnloven i oktober og det ordinære parlamentsvalget i desember samme år. Shiamuslimske og kurdiske lister vant da en majoritet av plassene. Ved provinsvalget i januar 2009 deltok alle etniske grupper. Resultatet av valget var at statsminister Nouri al-Malikis moderate State of Law-koalisjon gikk sterkt fram, mens de andre shiamuslimske partiene, som brukte religion i sin retorikk, ble svekket. Sunniaraberne ble for første gang siden invasjonen representert i provinsforsamlingene, noe som førte til at de kurdiske partiene fikk svekket sin innflytelse i de etnisk blandede provinsene i nord.

Grunnloven av 2005 fastslår at landet skal være en føderal stat bestående av mer eller mindre selvstyrte regioner, og med en sentralmakt med begrenset myndighet over regionene. Kurderne har allerede opprettet en selvstyrt region i de tre nordlige provinsene Dohuk, Erbil og Suleimania. Sunniaraberne, som hadde makten under Saddam Hussein, er sterkt imot tanken om en føderal stat og frykter å bli politisk marginalisert i et Irak dominert av kurdere og shiaer. Dette har også sammenheng med at det aller meste av Iraks oljeressurser befinner seg i det shiadominerte sør og det kurdiskkontrollerte nord. Det er så langt ikke blitt opprettet noen føderal region i de shiamuslimske områdene i sør.

Koalisjonsstyrkene og det nye regimet møtte fra 2003 væpnet motstand fra Ba'th-lojalister og sunni-ekstremistiske grupper. Grupper knyttet til al-Qaida fikk likeledes stor innflytelse. Disse gruppene har også gått til angrep mot shiamuslimske mål for å forsøke å skape splittelse. Shiamuslimske religiøse ledere som al-Sistani greide lenge å forhindre sine trofeller fra å gå til motangrep mot sunnimuslimene, men situasjonen kom raskt ut av kontroll da flere av shiamuslimenes helligdommer i Samarra ble angrepet i februar 2006. Angrepene førte til at de underliggende spenningene mellom shia- og sunnimuslimer kom til overflaten og satte i gang en voldsspiral som utviklet seg til borgerkrignivå i 2007.

Sist endret: 03.11.2009

Konfliktmønsteret fulgte i stor grad religiøse og etniske skillelinjer. Dette har medført at områder med sammensatte befolkninger generelt har vært mer utsatt for vold og uroligheter enn områder med mer homogen befolkning. Volden i slike områder har vært svært intens og grusom, og har ført til at befolkningen har blitt langt mer segregert enn hva den tradisjonelt var. Kurderne har klart å holde sin region utenfor. Grunnlovens opplegg for en føderal stat har bidratt til å drive konflikten fremover snarere enn å dempe den.

Fra og med siste halvdel av 2007 og utover i 2008 opplevde Irak en bedring i sikkerhetssituasjonen, og i mars 2008 tok irakiske og amerikanske styrker kontroll over den sørlige delen av landet. Det har vært en sterk nedgang i volden mellom shia- og sunniarabere. Dette skyldes flere faktorer. En av grunnene er at den etnisk/religiøse segregeringen mange steder er blitt fullført, slik at shia- og sunniarabere lever adskilt fra hverandre. En annen grunn er den amerikanske troppeøkningen i 2007 og koalisjonsstyrkenes intensiverte jakt på opprørere ("The Surge"), kombinert med at de irakiske sikkerhetsstyrkene har økt sin kapasitet til å opprettholde lov og orden. I tillegg har mange sunnimuslimske opprørsmiljøer gått sammen med regjeringen om å svekke al-Qaidas innflytelse i det sentrale Irak.

Ifølge Status of Forces Agreement (SOFA), som ble inngått mellom amerikanske og irakiske myndigheter i november 2008, skal USA trekke seg ut av Irak innen 2011. Den 30. juni 2009 trakk amerikanske styrker seg ut av alle irakiske byer, og ansvaret for sikkerheten ble overført til irakiske sikkerhetsstyrker. Selv om landet har opplevd en positiv utvikling, er situasjonen svært usikker og uforutsigbar, og det er fare for tilbakeslag. Det er særlig knyttet spenning til om irakiske myndigheter vil lykkes i å opprettholde sikkerheten når de amerikanske styrkene trekker seg helt ut i 2011. Hvorvidt de vil lykkes vil avhenge av deres evne til å løse politisk betente spørsmål som nasjonal forsoning, arabisk-kurdiske spenninger og fordeling av landets store oljeinntekter.

Befolkningens sammensetning

Irak er et etnisk og religiøst svært sammensatt land. 97 % av befolkningen tilhører islam. De resterende 3 % utgjøres av ulike typer kristne, mandeere og yezider.

De shiamuslimske araberne er den største religiøse gruppen (ca. 60 %). De har fått dominerende politisk makt etter Saddam Husseins fall, noe de nesten ikke hadde før. Shiaene har bl.a. sterke politiske partier med sine egne militser. Disse militsene har infiltrert politi, hær og sikkerhetsstyrker, men sentralmyndighetene har i økende grad lykkes med å demme opp for dette. Viktige byer med stor shiabefolkning er blant annet Bagdad, Karbala, Basra og Najaf. I Najaf finnes gravstedet til imamen Ali, ett av shiaislams helligste steder.

Kurderne utgjør nær 20 % av befolkningen, og er den dominerende befolkningen i den selvstyrte Kurdistan-regionen (provinsene Dohuk, Erbil og Suleimania). I provinsene Ninawa, Tamim og Diyala bor det også store kurdiske befolkningsgrupper. Disse bor i byer og småbyer langs grensen til Kurdistan og Iran, og særlig i storbyene Kirkuk og Mosul. Kurderne er en forholdsvis homogen etnisk/religiøs gruppe. De fleste er sunnimuslimer. Et mindre antall kurdere er shiamuslimer ("feyli-kurderne"). De fleste av disse har siden ca. 1970 vært fordrevet til Iran, og et fåtall har vendt tilbake til Irak.

De sunnimuslimske araberne utgjør ca. 20 % av landets totale befolkning. De utgjør flertallet av befolkningen i provinsene Diyala, Salahaddin, Ninawa, Tamim og Anbar. I Bagdad utgjør de nå bare en mindre del. Etter at Irak ble selvstendig og frem til 2003, kontrollerte de staten via dominans over hæren, etterretningen, embetsverket, Ba'th-partiet, oljesektoren og store sektorer av varehandelen. Denne situasjonen ble dramatisk endret etter krigen. Maktforholdene etter Saddam brakte shiaene til makten, og marginaliserte samtidig sunniaraberne.

De kristne er en forholdsvis liten gruppe, og tilhører for det meste den etniske gruppen assyrere. De har siden Ba'th-regimets fall vært ofre for kidnapping, tortur, drap og press for konvertering fra islamistiske grupper. Det har slått tilbake på dem at de tidligere stod for alkoholomsetningen i landet, at Saddam-regimet lot dem i fred, at mange av dem har god økonomi, og at de utenlandske koalisjonsstyrkene for en stor del kommer fra kristne land. I perioder har det vært mange systematiske anslag mot kristne institusjoner, forretninger og enkeltpersoner. Kristne irakere har forlatt sine bosteder i store antall over hele landet unntatt Kurdistan-regionen. Mange har søkt tilflukt der og i utlandet. En antar at Iraks kristne befolkning er nær halvert etter invasjonen i 2003.

Turkmenerne utgjør en etnisk minoritet i det nordlige Irak. Det er generelt antatt at ca. halvparten er shia, og den andre halvparten sunni. Turkmenerne holder til stort sett i De omstridte områdene, i småbyer og i den politisk svært sensitive storbyen Kirkuk. I Kirkuk antas de å utgjøre rundt 20 % av byens innbyggere.

Kurdernes situasjon

I 1991 tapte Irak den første Gulf-krigen, og kurderne gjorde straks opprør i nord. Med støtte fra FN

Sist endret: 03.11.2009

resolusjon opprettet Storbritannia og Frankrike samme år en sikkerhetssone langs grensen, mens britisk og amerikansk flyvåpen innledet en daglig patruljering av luftrommet som varte helt til 2003.

Kurdistan-regionen

Kurdistan-regionen har etter 1991 etablert en de facto stat i sin selvstyrte region. Den irakiske grunnloven av 2005 gir dem formell adgang til dette, men hvor langt selvstyret faktisk skal gå, er gjenstand for tautrekking med sentralmyndighetene. Kurdistan-regionens geografiske grenser, inngåelse av kontrakter med utenlandske oljeselskap og fordelingen av oljeinntektene er fortsatt uløste og svært konfliktfylte spørsmål.

De kurdiske regionale myndighetene har generelt god kontroll i sine provinser. Det er politisk stabilitet, det forekommer ikke krigshandlinger, og sikkerheten er jevnt over god sett i forhold til landet ellers. Det har vært svært få, om enn store, terrorhandlinger i perioden etter 2003. I Kurdistan-regionen brukes kun det kurdiske flagget, og kun kurdiske myndigheter kan kreve inn skatt. Kurderne har sin egen hær, som kan settes inn utenfor regionen kun med samtykke av kurdiske myndigheter.

I dag er det kraftig økonomisk vekst i regionen. Det er etablert et fungerende rettsvesen som langt på vei, men ikke fullt ut, får arbeide uavhengig av myndighetene. Myndighetenes evne og vilje til å gi borgerne beskyttelse anses som forholdsvis god, men med lokale variasjoner. Situasjonen hva gjelder mat, bolig, helse og arbeid er relativt tilfredsstillende, selv om inflasjonen øker og mange mangler fortsatt finnes.

I den kurdiske befolkningen er det et generelt ønske om full statlig selvstendighet for Kurdistan. Dette er imidlertid ikke prioritert av kurdiske ledere i dagens situasjon. Første prioritet er best mulige vilkår for Kurdistan-regionen som del av et føderalt Irak. Selvstendig stat kan eventuelt komme senere.

Etter krigen i 2003 har kurderne i tillegg til å sikre sitt selvstyre, tatt viktige politiske posisjoner i sentralregjeringen i Bagdad. Blant annet er Iraks president, Jalal Talabani, kurder. Han er samtidig formann i Patriotic Union of Kurdistan (PUK). Den ene av de to visestatsministrene er også kurdisk, og heter Barham Saleh. De kurdiske partiene oppnådde også andre gode plasser i den irakiske regjeringen.

Makten i Kurdistan-regionen er delt mellom de to kurdiske partiene PUK og Kurdistan Democratic Party (KDP), som kontrollerer hver sin del av territoriet og har sine egne militser. PUK har sine base i den sørøstlige Suleimania-provinsen, mens PUK kontrollerer de to nordvestlige provinsene Dohuk og Erbil. Forholdet mellom de to partiene har til tider vært anstrengt og preget av rivalisering og stridigheter. I de siste årene har de to partiene imidlertid nærmet seg hverandre og samarbeider nå tett politisk, både om styringen av regionen og i forhold til sentralregjeringen.

Den sterke dominansen til PUK og KDP i regionens politikk og samfunnsliv har imidlertid blitt sterkt kritisert i offentligheten, de to partiene blir anklaget for korrupsjon og maktmisbruk. Deres dominans blir trolig svekket etter at det i juli 2009 ble avholdt valg til det regionale parlamentet i irakisk Kurdistan. PUK og KDP ble da utfordret av et nytt opposisjonsparti, Goran ("Forandring") som ble dannet av Nowshirwan Mustafa, en av Talabanis tidligere medarbeidere. Felleslisten til KDP og PUK fikk flest stemmer, men Goran gjorde det overraskende bra og fikk en oppslutning på 23 %. Sittende president i den kurdiske regionen, Masoud Barzani, ble gjenvalgt med 70 % av stemmene. Det er derimot uklart hvem som vil bli ny statsminister i regionen. Dette vil avhenge av forhandlinger mellom PUK og KDP.

Det kurdiske parlamentet godkjente i juni 2009 en ny regional grunnlov som skal legges ut til folkeavstemning senere i år. Grunnloven gir økt makt til presidenten, noe som har fått opposisjonen til å gå imot den. Den gjør også krav på territorium og olje- og gassressurser i de omstridte områdene, og blir derfor sett på som en utfordring av sentralregjeringen i Bagdad.

De omstridte områdene

Områdene med blandet kurdisk, turkmensk, arabisk og assyrisk-kristen befolkning som ligger mellom Kurdistan-regionen og det øvrige Irak, kom de facto under de kurdiske selvstyremyndighetenes kontroll da USA invaderte Irak i 2003. Formelt hører området imidlertid inn under den irakiske sentralregjeringen. Kurderne har politiske ambisjoner om å legge områdene, innbefattet den oljerike byen Kirkuk, inn under det kurdiske selvstyret. Sentralmyndighetene motsetter seg dette. Samtidig har de irakiske sikkerhetsstyrkene gradvis beveget seg inn i områder som er kontrollert av de kurdiske partiene, og dette har medført en spent situasjon. En folkeavstemning om Kirkuks status som skulle vært holdt ved utgangen av 2007 har blitt utsatt en rekke ganger, og det er uklart om den noen gang vil bli avholdt.

Kurdernes kontroll utøves gjennom politisk dominans over de lokale styringsorganer, et stort etterretningsapparat og militært nærvær av kurdiske enheter i den irakiske hæren. Disse avdelingene står

Oppdatert 23.12.2009

formelt under sentralregjeringens kontroll, men i realiteten synes de å være mest lojale overfor kurdiske regionale myndigheter.

Lokale myndigheter i De omstridte områdene kan mange steder ikke gi borgerne den samme grad av beskyttelse som tilfellet er i Kurdistan-regionen. Særlig i de to store byene Kirkuk og Mosul er situasjonen vanskelig. Disse byene er fortsatt utsatt for angrep fra sunnimuslimske militante grupper som al-Qaida i Irak.

Under Saddam Hussein ble vel 200 000 kurdere fordrevet fra Kirkuk til det kurdiske selvstyreområdet. Det er ukjent hvor mange av disse som har vendt tilbake, men kurdiske myndigheter oppmuntrer aktivt tidligere forviste til å flytte tilbake. Araberne som hadde fått deres plass presses gradvis ut, og de gjenværende kommer samtidig i et stadig klarere mindretall. Dette har ført til store spenninger mellom kurdere, turkmenere og arabere i Kirkuk by.

Sikkerhet og menneskerettigheter

Mens Kurdistan-regionen generelt har relativt høy grad av sikkerhet, er sikkerhetssituasjonen i De omstridte områdene mer variert. Stedvis er den svært dårlig (særlig i Mosul), stedvis mer variabel (som i Kirkuk), og stedvis er den nokså bra (rurale områder under kurdisk kontroll).

I de sentrale og vestlige delene av landet, inkludert Bagdad, har sikkerheten bedret seg fra og med siste halvdel av 2007. Som tidligere nevnt har dette bl.a. sammenheng med den amerikanske storoffensiven i disse delene av landet. En vesentlig del av amerikanernes strategi har vært å rekruttere såkalte Sahwat (sammenslutninger av sunnimuslimer, i engelsk oversettelse kalt "Awakening Councils") - et slags stammebasert lokalt borgervern - til væpnet kamp mot de mest militante sunnimuslimske opprørergruppene. Samtidig blir oppvåkningsrådene forsøkt integrert i hæren og byråkratiet for å øke statens legitimitet blant sunnimuslimene. 20 % av medlemmene av disse rådene har blitt tilbudt jobb i de irakiske sikkerhetsstyrkene, mens de resterende 80 % har blitt lovet stillinger innenfor det sivile statsapparatet.

De sunnimuslimske opprørergruppene framstår nå som svekket, men er fortsatt i stand til å utføre terroraksjoner mot det shiaarabiske flertallet, og de forsøker å få de sekteriske motsetningene til å blusse opp på nytt. I forbindelse med at de amerikanske styrkene trakk seg ut av alle irakiske byer i juni 2009, økte volden som følge av flere blodige terroraksjoner i blant annet shiabydelen Sadr City i hovedstaden og i Kirkuk lenger nord. Dette har ført til at mange shiaarabere i Bagdad igjen føler seg utrygge etter en periode med relativ sikkerhet og økt bevegesfrihet.

Sikkerhetssituasjonen i det sørlige Irak har blitt kraftig forbedret siden siste halvdel av 2007, og den sekteriske volden har avtatt. Voldsnivået i Basra og deler av Babel og Wassit skiller seg ut som noe høyere enn i de andre mer etnisk homogene provinsene. Basra var fram til april 2008 kontrollert av shiaislamistiske militser og partier som stod for en sterk islamisering av samfunnet. I mars 2008 lyktes de irakiske sikkerhetsstyrkene å ta kontroll over området, delvis fordi Mahdi-hæren, under Muqtada al-Sadrs ledelse, inngikk ensidig våpenhvile. Siden medio 2008 har situasjonen vært stabil, og sikkerhetsutfordringene er hovedsakelig knyttet til målrettede angrep på høyt profilerte individer som journalister, religiøse og politiske ledere og myndighetspersoner. I Babel preges situasjonen av interne maktkamper mellom ulike shiamilitser og partier. Det at provinsen grenser opp mot Bagdad gjør den også sårbar for angrep fra sunniarabiske opprørergrupper. Shiamuslimske moskeer, hellige steder og pilgrimer er spesielt utsatt, særlig i forbindelse med religiøse høytider.

Infiltrasjon av politiet og sikkerhetsstyrkene av shiamilitser er et problem i sør, men i mindre grad enn tidligere. Politiet og sikkerhetsstyrkene opptrer i økende grad profesjonelt, men blir fortsatt ansett som partisk av mange sunniarabere. Rettsvesenet har for dårlig kapasitet til å håndtere lokale konflikter, med den følge at klanledere og shiamilitser fortsatt har stor innflytelse over lokalt styre.

I Kurdistan-regionen skiller menneskerettssituasjonen seg positivt ut fra landet for øvrig. Der finnes det for eksempel en nokså vidtgående ytrings- og organisasjonsfrihet, en modernisert lovgivning og organiserte beskyttelsestilbud for kvinner. På den annen side forekommer det også utstrakt korrupsjon, nepotisme og maktmisbruk fra myndighetenes side.

Humanitære forhold

Tilgangen til rent vann og de generelt mangelfulle sanitære forholdene i Irak skaper store utfordringer i folks hverdag. Irak hadde i en periode et av de best utbygde helsevesen i Midtøsten, men er nå sterkt preget av tre tiår med den irakisk-iranske krigen, to gulfkriger og FN-ledede sanksjoner i perioden 1990-2003. Barnedødeligheten er stor, og det er generelt høy dødelighet blant annet grunnet ekstrem vold og underernæring. Manglende adgang til rent drikkevann og sammenbrudd av vaksinasjonsprogrammer på

Sist endret: 03.11.2009

grunn av borgerkrigen har ført til utbrudd av kolera- og meslingepidemier, sykdommer som tidligere var betydelig mindre utbredt.

Tilgangen til helsetjenester varierer. Blant helsevesenets utfordringer er en generell mangel på medisiner og fungerende medisinsk utstyr, dårlig vedlikehold samt at el-nettet, vannforsyning, sanitærsystem og infrastruktur lider av store mangler. Legemiddelmangelen skyldes blant annet utilstrekkelig budsjettering, dårlig ledelse, korrupsjon og tyveri. I tillegg er mulighetene til å komme seg til medisinsk hjelp avhengig av sikkerhetssituasjonen på stedet. Dersom en familie må bevege seg gjennom et blandet befolkningsområde kan være det forbundet med fare å oppsøke legehjelp. For lavinntektsfamilier kan det også bli for dyrt hvis det er langt å reise.

Spesialisttilbudet er generelt utilstrekkelig, blant annet regnes det psykiatriske helsetilbudet samt kreftbehandlingen som svært mangelfull i Irak. Svært mange leger har dessuten blitt drept eller forlatt landet, men mange er nå i ferd med å vende tilbake.

Helsetilbudet i det kurdiske selvstyreområdet er bedre utbygd enn de fleste steder i resten av Irak, men kvaliteten varierer fra sted til sted. Generelt er overbefolkede sykehus og mangel på medisiner et problem. I tillegg finnes det private sykehus som er bedre utstyrt, men også mer kostbare, enn det offentlige helsetilbudet.

Flyktninger, tilbakevendte og internt fordrevne har i utgangspunktet samme adgang til helsetilbudet som befolkningen ellers. Adgang til rent drikkevann kan derimot være et problem for internt fordrevne og tilbakevendte som bor i offentlige bygninger og leirer. I tillegg ligger flyktningleirene ofte langt fra helsesentrene.

Kvinnens situasjon

Irak er et svært tradisjonelt og patriarkalsk samfunn, og vold mot kvinner forekommer innenfor alle etniske og religiøse grupper, også blant kristne. Kjønnbasert vold er først og fremst et kulturelt fenomen i Irak, ikke et religiøst. Juridisk og rettslig har irakiske kvinner nedfelte rettigheter, men grunnloven av 2005 lar det være opp til regionene å fastsette og håndheve lovregler med relevans for kvinner. Det er derfor store geografiske og kulturelle variasjoner for kvinners kår i Irak. Særlig i det shiadominerte sør ble kvinners rettigheter satt tilbake på grunn av islamistenes økte innflytelse i samfunnet. Kvinner som nektet å bære hodeplagg eller ble tatt i "uislamisk" oppførsel kunne risikere livet. Etter at sentralmyndighetene fikk kontroll over Basra og dermed alle de sørlige provinsene i mars 2008, har imidlertid situasjonen for kvinner forbedret seg noe. Generelt har kvinner større frihet i urbane miljøer enn på landsbygda. I Bagdad kan kvinner eksempelvis gå uten hodeplagg uten å risikere alvorlige reaksjoner, selv om enkeltepisoder kan forekomme.

Æresdrap er et utbredt problem i de kurdiske selvstyreområdene. Kvinner risikerer å bli drept av sine egne slektninger dersom de har brakt skam over familien. I de kurdiske selvstyreområdene er samtidig kvinners rettslige stilling sterkere enn i landet for øvrig. Paragraf 14 av 2002 i den irakiske straffeloven gjelder for KRG-provinsene, og forbyr æresdrap. Den slår også fast at æresrelaterte motiver ikke kan være en formildende omstendighet ved straffeutmålingen. I praksis blir imidlertid få dømt etter denne bestemmelsen, og de som blir dømt får relativt milde fengselsstraffer. De siste årene har de kurdiske selvstyremyndighetene, media og det sivile samfunn satt i gang holdningsskapende kampanjer og løftet fram kjønnbasert vold i den offentlige debatten.

Det er et stort antall enker i Irak etter flere år med krig, og denne gruppen er svært sårbar. Kvinner som bor alene skiller seg ut i samfunnet, og de risikerer å bli utsatt for reaksjoner og stigmatisering fra sine omgivelser. Det største problemet for denne gruppen er mangel på arbeid og muligheten til å forsørge seg selv og sine barn. Kvinner som har blitt enker på grunn av terrorhandlinger har rett til økonomisk kompensasjon fra myndighetene, men mange unnlater å søke - enten fordi de ikke vet hvordan de skal gå frem, eller fordi de ikke tror de ville få utbetalt pengene.

Enslige kvinner har også rett til å motta velferdsstøtte, men dette er ikke tilstrekkelig til å dekke grunnleggende behov som mat, klær og bolig. De er derfor avhengig av hjelp fra slektninger, moskeer, veldedige organisasjoner eller privatpersoner. Mange blir presset til å inngå midlertidige ekteskap med klanledere og religiøse ledere i bytte mot penger og beskyttelse, eller til å prostituere seg. Noen har også latt seg verve til opprørsgrupper for å få en sikker inntekt og i de mest ekstreme tilfellene meldt seg frivillig som selvmordsbombere.

Hvem søker asyl og hvorfor?

I 2008 kom det 3137 asylsøkere fra Irak, noe som er en sterk økning fra 2007. Irakere utgjorde den største

Sist endret: 03.11.2009

gruppen asylsøkere i 2008.

Søkernes anførsler

Søkernes anførsler knytter seg ofte til frykt for forfølgelse pga. kontakt med amerikanerne eller de nye irakiske myndighetene. Som typiske anførsler for øvrig skal nevnes:

- Forfølgelse fra islamister, ukjente grupperinger, shiamuslimske militser og motstandere av regimet generelt.
- Sekteriske konflikter (shia-sunni).
- Etniske konflikter (kurdere-turkmenere-arabere).
- Kidnappinger av ressursrike personer.
- Tidligere Ba'th-partifolk og medlemmer av deres familier frykter represalier.
- Den generelle sikkerhetssituasjonen.
- Tvangsrekruttering til terrororganisasjoner (i de omstridte områdene).

Anførsler særlig typiske for søkere fra Kurdistan-regionen:

- Klankonflikter, hevndrap og æresmotiver.
- Kjærestepar som frykter æresdrap.
- Kvinner som frykter æresdrap fra far eller bror.
- Ikke-aksepterte kjærlighetsforhold.

Kilder

Notatet baserer seg på åpne kilder, som blant annet Crisis Group, Landguiden (betalingstjeneste), BBC, Kurdistan Observer, IRIN, Radio Free Europe, Washington Post, New York Times, Frankfurter Allgemeine Zeitung, UNHCR, UNAMI, NGO Coordination Committee for Iraq (NCCI), Amnesty International og Human Rights Watch, samt relevante utenlandske myndigheter.

Landinfo har i en årrekke foretatt flere reiser til det nordlige Irak for å innhente informasjon og knytte kontakter. Mulighetene for å foreta slike reiser i andre deler av landet har vært generelt dårlige etter Saddam Husseins fall, grunnet sikkerhetssituasjonen. Derfor har Landinfo i stedet foretatt slike reiser til Amman i Jordan og til Damaskus i Syria. Landinfo har på disse reisene konsultert bl.a. aktører med aktiviteter i Irak og som styrer disse fra Amman. Landinfo besøkte senest Kurdistan-regionen og Amman i mars 2009, og Damaskus i oktober 2008.

I henhold til Offentleglova er Landinfo forpliktet til å offentliggjøre informasjonen vi videreformidler til våre brukere. Dersom opplysninger unntas offentlighet i tråd med lovverket, vil dette gå tydelig fram av dokumentet, og lovhjemmel vil identifisere hvorfor opplysningene er unntatt offentlighet.

Hensyn til kildevern gjør at Landinfo tidvis ser seg nødt til å anonymisere kilder. På denne måten kan vi publisere opplysningene kilden har gitt oss, uten at det er til fare eller hinder for kilden eller det arbeidet kilden utfører.